

Čiščenje onesnaženih jam

Jože Tomšič

Jamarski klub Novo mesto je s finančno pomočjo Mestne občine Novo mesto v letu 2001 opravil temeljit pregled onesnaženih jam in predstavil njihovo potencialno ogroženost v raziskovalni nalogi "Evidentarizacija onesnaženih jam v Mestni občini Novo mesto".

Novembra 2001 je onesnaženost lokalnega vodnega zajetja pod Hmeljnikom znova potrdila, kako usodno je lahko odmetavanje odpadkov v kraške jame v zaledju vodnih virov. Leta 2002 smo zato z novo raziskovalno nalogo določili jame in brezna z velikim tveganjem za vodno oskrbo, ocenili njihovo onesnaženost ter izdelali načrt za njihovo postopno čiščenje.

Občinski upravi (Oddelek za krajevne skupnosti in komunalne zadeve) smo predlagali, da je zaradi varstva vodnih virov treba očistiti osem onesnaženih jam in brezen. Z obstoječimi tehničnimi in kadrovskeimi zmogljivostmi smo predvideli, da je onesnažene objekte možno očistiti v petnajstih mesecih.

Odvoz odpadkov po čiščenju Prepadne pod Mehovim. Foto Jože Avbar.

Tabela 1: Pregled onesnaženih objektov na vodovarstvenih območjih.

K. št.	Ime	Vodni vir	Tveganje ogroženosti	Možnost čiščenja
5146	Jama nad izvirom Težke vode	Stopiče	Jama v II. varstvenemu območju vodnega vira, malo onesnažena	Enostavna za čiščenje
5568	Badovinčeva jama na Lavtarcah	Stopiče	Brezno v prispevnem območju vodnega vira, močno onesnaženo	Tehnično zahtevno za čiščenje
5565	Prepadna na Mehovem	Stopiče	Brezno v prispevnem območju vodnega vira, onesnaženo	Zahtevno za čiščenje
5570	Brezno 2 v Kančen dolu	Stopiče	Brezno v prispevnem območju vodnega vira, onesnaženo	Malo zahtevno za čiščenje
	Ribičevo brezno	Kamenje	Jama v III. območju varovanja vodnega vira, malo onesnažena	Malo zahtevno za čiščenje
5679	Ratnovec	Stopiče	Jama v prispevnem območju vodnega vira, zelo malo onesnažena	Enostavna za čiščenje
5145	Čebularica	Stopiče	Brezno v prispevnem območju vodnega vira, močno onesnaženo	Zahtevno za čiščenje
	Brezno pri Gorenjem Suhadolu	Brusnice	Brezno v prispevnem območju vodnih virov, onesnaženo	Enostavno za čiščenje

Poročilo o čiščenju jam v Mestni občini Novo mesto leta 2003

V dogovoru z Mestno občino Novo mesto smo člani Jamarskega kluba Novo mesto leta 2003 očistili: Jamo nad izvirom Težke vode (25. 05. 2003), Badovinčevo jama na Lavtarcah (29. 06. 2003), Prepadno nad Mehovim (26. 10. 2003) in Ribičevo brezno (14. 12. 2003).

Iz jam smo izvlekli 9 m³ nenevarnih odpadkov, približno 30 kg nevarnih odpadkov in eno neeksplozivno mino. Med nenevarnimi odpadki je bilo največ bele tehnike, ostankov poginulih živali in odpadne embalaže. Posebej smo bili pozorni na nevarne odpadke (ostanke in embalažo škropil, čistil, maziv itd), ki predstavljajo največjo nevarnost za onesnaženje pitne vode. Čiščenje smo izvedli s pomočjo jamarske opreme in traktorja z vitlom. Akcije so bile medijsko odmevne.

Pri čiščenju so sodelovali člani kluba: Matej Ajdič, Jože Avbar, Matjaž Povše, Marko Pavlin, Mateja Luzar, Andrej Gašperič, Mihael Rukše, Drago Primc, Frenk Jankole, Anton Tramte, Vinko Mihelčič, Filip Avbar, Gregor Avbar, Tomaž Smolič, Tanja Rukše, Zdravko Bučar in Jože Tomšič ter domačina Ivan Turk in Silvo Kulovec.

Poročilo o čiščenju jam v Mestni občini Novo mesto leta 2004

Leta 2004 smo očistili še preostale jame in brezna s pomembnim tveganjem za vodno oskrbo: Ratnovec, Čebularico, Brezno 2 v Kančen dolu, Brezno pri Gornjem Suhadolu. Iz jam smo s pomočjo jamarske tehnike in kmetijske mehanizacije izvlekli 8 m³ nenevarnih odpadkov. Prevladovali so kosovni in plastični odpadki, kosti domačih in divjih živali, steklovina. Med drugim smo iz objektov izvlekli tudi baterijske vložke, akumulator, embalažo z ostanki olj, zdravila in celo razpadajočo ovco ter psa. Da se podobna onesnaženja ne bi dogajala tudi v prihodnje, smo poskrbeli, da so bila čiščenja medijsko podprta s prispevki v lokalnih medijih.

Pri čiščenju so sodelovali člani: Mihael Rukše, Tanja Rukše, Davorin Dobaj, Mateja Luzar, Mia Srebernjak, Anton Tramte, Matej Ajdič, Simon Škrjanc, Daniel Šketelj, Andrej Hudoklin, Andrej Gašperič, Anton Tramte, Filip Avbar, Drago Primc in Jože Tomšič ter domačini: Tomaž Kobe, Andrej Kralj, Pavle Hrovatič in Janez Ovniček.

Nalaganje odpadkov v transportne sode. Foto Jože Avbar.

Čiščenje Malisnice

Na problematiko onesnaženosti kraških jam smo opozorili tudi Občino Mirna Peč, ki nam je prisluhnila. 1. aprila 2006 smo člani Jamarskega kluba Novo mesto v sodelovanju z Lovsko družino Mirna Peč pod pokroviteljstvom Občine Mirna Peč tako očistili udornico "Malisnica" in njeno okolico. Iz globine okoli 15 metrov smo potegnili približno 15 m³ različnih odpadkov, kot so: štedilniki, zamrzovalna skrinja, pralni stroji, televizijski sprejemniki ter problematično embalažo različnih olj, barv, škropiv, napolnjene vreče z odpadki in podobno. Našel se je celo "fičko" in del njegove standardne opreme.

S pripravami na čistilno akcijo smo zaradi zahtevnosti objekta pričeli že v petek. Za izvlek smo pripravili vravno žičnico, na kateri je bil premični sistem protiteže. Za sam izvlek smo na vlečni vrvi uporabili sistem dvojnega škripčevja. Čistilna akcija je bila medijsko podprta s prispevki na Vašem kanalu in v Dolenjskem listu.

V čistilni akciji so sodelovali člani: Jože Avbar, Filip Avbar, Andrej Gašperič, Anton Tramte, Marko Tramte, Matej Ajdič, Drago Primc, Jože Tomšič, Gregor Tomšič, Anže Tomšič ter domačini: Jože Pate, Slavko Orehek in Gašper Šeremet.

S podobnimi akcijami, z namenom varstva naravne dediščine, bomo nadaljevali, če bodo lokalne oblasti pripravljene sodelovati tako pri preventivnih kot kurativnih akcijah, predvsem pa, če bodo krile stroške izvedbe čistilnih akcij, ki so glede na pogoje in nevarnost dela veliki.

Kosovni odpadki iz udornice Malisnica. Foto Jože Avbar.